

Når omsorg blir kunstutstilling

Det siste halve året har billedkunstner Brynhild Bye gjentatte ganger besøkt Namdalseid Helsetun. Hensikten har vært å dokumentere den tause kunnskapen som sitter i hendene til de ansatte.

Venter på medisn: Pasienten ligger i seng og venter på pleieren som kommer med medisn. Et bilde som forteller om avhengighet. Foto: Brynhild Bye

Fotomodeller: Ragnhild (96) og Mary (98) ikke å være modeller for fotografen. Foto: Brynhild Bye

Tekst og foto: Anne-Lise Askervik
askervika@adriessavien.no

Den gamle damen går langsomt bortover gangen på helsetunet. Hvit i håret, men med et ungdommelig blikk. Rullatoren stanser foran de store bildene. Hun myser, går videre og stanser igjen. Namdalseid Helsetun består av en skjønn avdeling, en sykehjemsdel og en avdeling med omsorgsboliger. Her har Brynhild Bye tatt bilder. Hun har til og med hatt sin egen hybel på sykehjemmet for å kunne følge skiftene. Bildene hun har tatt forteller historier fra eldreomsorgen som få utenforstående får ta del i.

Prosjekt for god omsorg

Omtale av eldreomsorgen er sjelden lyslig leing, spesielt ikke for de som jobber i omsorgsyktet. «Hvordan kan vi få frem de gode sidene», tenkte noen ikke hoder i Namdalseid kommune. Ett tilløp kultursjef Liebeth Lein som inviterte leder i kommuneforvaltningen og omsorgsjefen i kommunen, samt

representant fra Sykepleierforbundet i Nord-Trøndelag, til møte. Sammen utarbeidet de kunstprosjektet «Kviner i helse- og omsorgsarbeid» som en del av det regionale kultur- og helseprosjektet FOLK 2. – Vi ønsket å synliggjøre hverdagen til en yrkesgruppe som i mange sammenhenger er undervurdert og uanerkjent, sier Liebeth Lein. – Prosjektet ønsker å utfordre og problematisere siden av den typiske kvinneomsorgsarbeid. Billedkunstner Brynhild Bye ble invitert til å fotografere.

Ikke bare stress

Det er frokost ettermiddag, og like før ettermiddagskafé kommer på avdeling åpen omsorg. På kontoret og personalkontoret er foken av helg ganske sterk. Sykepleiere og gruppeledere Mary Irene Anzén diskuterte utstillingen med to kolleger.

– Bildene er veldig tankevekkende. Hun har klart å fange situasjonene som de er, og skaper et tankebilde av oss. Vi ser jo oss ikke selv på denne måten. Hun støttes av kollegene Bodil Kolstad og Hege Størud. De har alle vært «fotomodeller» for Brynhild Bye i mange

omganger de siste månedene, og har vært sent på resultatet. De liker det de ser. – Hun har klart å løfte jobben vår inn i lyset. Vi vet jo vi gjør mye, derfor er det godt å se at bildene viser omsorgen som også gir. De viser at vi byr oss, og minner oss på at det ikke bare er stress.

Ikke malerisk

– I starten var tanken å speile alt det positive som skjer, men kunstneren synes er jo ikke alene, sier Brynhild Bye. I forløpet på å bevisse hvem omsorgsarbeideren er og hva det betyr å yte omsorg har hun fotografert både solskinnsdager og de mer grå, fargeløse dagene.

– Jeg har foreslått å ta bilder med flere bunn, bilder som kan sees gang på gang, og gi nye ting til betrakteren. – Hun har fulgt forskjellige ansatte på vakt gjennom hele døgnene, fra sene kveldstimer til tidlige morgener under sammen med pleiere, kjøkkenpersonell og vaskere. Mange sterke og rørende scener har blitt fanget opp av hennes blikk. – Kunsten står utenfor mange ting i ►

Når omsorg blir kunstutstilling

Skaper ettertanke: – Det er bra å få vist frem hva som gjøres, sier sykepleier Trine Sæther. Slik kan andre forstå bedre hva vi holder på med.

► samfunnet. Jeg sitter ikke på fastisvarene, men kanskje kan jeg med denne utstillingen komme med innspill og bidra til å bedre publikum og ansatte ser annerledes på en del ting.

– Brynhild har hele tiden fortalt oss hva hun gjør, og hvordan fremgangsmåten hun bruker, og hun vil ha oss til å reflektere over siden ved jobben vår, forteller de ansatte.

Hege Størud har spesielt festet seg ved en foto, der pasienten ennå ligger i seng. Det er kun festet fra nesen og opp som titter frem under dyna. En pleier kommer inn med medisinflaske i hånden. – For meg forteller dette bildet at pasientene er priggitt oss. Vi kommer dundrende inn på deres områder sent og tidlig, for å gjøre jobben vår. Men hva om pasienten bare vil ha fred og ro, kanskje klarer vedkommende å ikke gi uttrykk for egne ønsker? Det bildet fikk meg til å tenke over min rolle, sier Hege. De andre nikket, det er flere som har tenkt mye etter å ha sett dette eldre bilde.

Nysgjerrig og stolt

Fokusert i prosjektet har vært på de ansatte, men en ikke viktig rolle har beboerne hatt. Ragnhild på 96 år med det hvite håret og rullatoren ser ikke så godt, men har et levende og våkent ansikt. – Det var helt greit å bli tatt bilde av, sier Ragnhild og forteller: – Mary og jeg var på tur, og så kom hun innende etter oss. Nå må alle stase, sa hun. Resultatet henger på veggen. Ragnhild på 96 og Mary på 98 står side om side som to rampete jenter på tur. Lekebarn har gitt flere runder med både beboere og påværende

Kultur og helse: Billedkunstner Brynhild Bye ønsker å utfordre tilskuerne, samt skape diskusjoner omkring be- og helse, og hva det vil si å jobbe i et omsorgsyrke. Her er det beboer Ragnhild som tar en titt på «Den mystiske mannen».

FOLK 2

- er en planfaset del av kultursatsning og folkehelsearbeidet i Nord-Trøndelag fylkeskommune. Hovedformålet er å bidra til å utvikle en helhetlig framtidssikret kultur- og helsepolitikk.
- Prosjektet skal bidra til å utnytte sosiale ufheter i helse og kulturdeltagelse.
- Flere skal få ta del i kulturelle opplevelser og utvikle egne skapende verker. Prosjektet har tre innholdsområder: praktisk kultur- og helsearbeid, forskning og forskningsformidling, og utdanning.
- Namdalseid er en av flere partnerskapskommuner i FOLK2-satsningen.

for å få tillatelse til å ta og trykke bildene. Det har tatt tid, men alt er i orden.

Tar seg tid

Sykepleier Trine Sæther har stanset opp foran de ansattes egne bilder på tur gjennom korridor. Utstyrt med engangskamera ble de oppfordret til å ta bilder av følgende tema: god kollega, omsorg, latter og lyder. Disse bildene står i glass og ramme på et hylle, nesten som de ville ha gjort hjemme i stua. – Jeg poserte overaska. Jeg synes bildene viser hvor godt samspillet er mellom bruker og pleier. Det er noe vi ikke tenker over i hverdagen, og som får meg til å reflektere over hva vi holder på med. Den siden som fotografen har fått frem er det jo ikke så mange andre som ser, sier Sæther for hun gle tilbake til sin avdeling.

Tilbake på pauserommet har ettermiddagskafé kommet. De andre tre skal snart ta ledig.

– Hva sitter dere igjen med, og hva håper dere publikum vil få med seg? – Vi ser jo at jobben innebærer mye glade og gode opplevelser. Det er lett å fokusere på en travelt hverdag, men vi liker ikke hele tiden og vi gir masse omsorg og pleie. Vi håper at senere får med seg at jobben innebærer mye glede, og ikke bare sorg og slørdhet som media eller fokusere på, sier Mary Irene. – Det er kunsten? – Det er kunsten i de tre som sitter der. – Det er all fall den nakne sannhet, sier Hege. – Jeg synes det er kunst, sier Mary Irene. ■